ముక్తిమార్గం

సిద్ధులూ, బైరాగులూ, సన్యాసులూ, వీళ్ళందరి దగ్గిరా మహత్తరమైన మూలికలుంటాయనీ, కటాక్షం కలిగినప్పుడు భక్తులకూ, తదితరులకూ, వాటిని అవ్యాజంగా యిస్తారనీ అందరికీ నమ్మకమైన విషయమే! నా తలనెప్పిబాధకూడా పోగొట్టుకోడానికని అట్లా ఎదన్నా లభ్యమౌతుందేమోనని ఆశపడి, బూడిద పూసుకున్న ప్రతివాడి వెనకా తిరుగుతున్నాను రామేశ్వరంలో. వాళ్ళభాష నాకు రాకపోవడం గట్టి చిక్కొచ్చింది వొచ్చిరాని అరవంలో ఒక బోసిమునిని తలచూపి మందిమ్మని అడిగేటప్పటికి, "ముసలి యోగిని, నాకో కాలనాయిమ్మ"ని వెంటపడ్డాడు. ఇంకోడు తన వొంటిబూడిద నాతలకిరాసి, పావలా డబ్బులు లాగాడు. అరవసన్యాసులు, మళయాళయతులు, పంజాబు బైరాగులు, బెంగాలీ జోగులు, అందరూవున్నారుగాని, ఒక తెనుగు బూడిదవాడెవడూ కనిపించలేదు, అర్థమయ్యేట్టు నాబాధ చెప్పుకోవాలంటే.

ఇంక మా వూరికి తిరిగిపోదామనుకుంటో, గంధమాధనంచూసి మరీపోదామని బైలుదేరాను. బైలుదేరేప్పటికే నాలుగున్నరదాటింది. మెల్లిగా యిసికలో కాళ్ళీడ్చుకుంటో పోగాపోగా గంధమాధన శిఖర దర్శన మయ్యేప్పటికే సూర్యుడు కుంకుతున్నాడు. ఈ పత్రలన్నీ రాముడూ తమ్ముడూ యెట్లాతిరిగారా, వాళ్ళకి ఏంతోచిందా, అన్నిరోజులు యిద్దరూ ఏం మాట్లాడుకుంటున్నారా, అనుకున్నాను. ఒక ఆడది వుంటే, యెన్నికబుర్లన్నా వొస్తాయి. కాలంతెలీకండా గడిచిపోతుంది. కాని యిద్దరుమొగాళ్ళు—అందులో అన్నతమ్ములు—వాళ్ళని తలుచుకుంటే జాలేసింది. కవికేం? మూడునెలలు చాలాసుఖంగా సంచరించారు, అని ఒకపద్యంలో మూడునెలలకాలం అరనిమషంలో కొట్టేస్తాడు. దోవలో, ముళ్ళు రాళ్ళు, పాములు, యివి కవి కంటికి కనిపించవు. ఎక్కడ పడుకున్నారు? ఏంతిన్నారు? అని ఆలోచనేఅక్కర్లేదు ఆకులుతిని ఆర్నెల్లు సుఖంగాబతికారని సులభంగా అంటాడు ఒక కందపద్యంలో, ఏ ఆకులు, అవి రుచి యెట్లావున్నాయి, నోరుపొక్కి యెంతయేడ్చారు, జీర్ణమెట్లా ఐనాయి, ఆర్నెల్లు తిన్నతరవాత ఆ మనుషులు గుర్తుపట్టేట్టువున్నారా, ఆ సంగతి యేమీ మాట్లాడడు కవి. పోనీ ఆర్నెల్లుకాదు, ఆరురోజులు నువ్వు ఆ అడివిఆకులు తినివుండు ఆనందంగా అని ఆకవిని నట్టడివిలో వొదిలితే తెలుస్తుంది ఆ రాతలేమిటో.

ఆ పర్వతాన్ని హనుమంతుడు తొక్కాడుగావును ఇప్పుడు వుత్తగుట్ట దానిమీద. దానిమీదవున్న గుడిమీద, గుడిమీదవున్న డాబామీదా ఎక్కాను. ఆ పర్వతంమీదనించి రాముడు మొదట చూశాట్టలంకని. లంకకోసం వెతికాను గాని కనపళ్లేదు. కాని దృశ్యం మాత్రం అతి గంభీరమైనది. రాముడంతటి చక్రవర్తి చూడతగినది. ఆ గుట్టమీద రామలక్ష్మణులు ఆజానుబాహులు నుంచుని, మూడువేపుల సముద్రాలను, ఆ యిసిక పర్వతాలనూ, ఆ పెద్ద సముద్రప్రదేశాలనూ, పరిశీలించడం తలుచుకున్నాను. అట్లా ధ్యానంలోపడ్డాను. మెల్లిగా చీకట్లుకమ్మాయి. చంద్రుడు బలంతెచ్చుకుంటున్నాడు. సముద్రంమీద పక్షులు గట్లకువొస్తో అరుస్తున్నాయి. స్పష్టంగా కనపడే చెట్లూ కొండలూ, చీకట్లో దాక్కుంటున్నాయి. వెనకాలయెవరో

"జయ్‌శీతారామ్" అన్నారు.

మొదట వాల్మీకివొచ్చాడనుకున్నా—బాగా బలిసిన పెద్దశరీరమువాడు పెద్దగడ్డము, రుద్రాక్షలూ, కమండలము కలవాడొకడువొచ్చి మంటపందగ్గిరగా కూచున్నాడు. ఆయనముఖం స్పష్టంగా కనపడకపోయినా, ఆయన తప్పక నాబాధ మాన్పగలడనిపించింది. సమీపానికివెళ్ళి కూచున్నాను

"ఏవూరు అబ్బాయీ" అని గోదావరిజిల్లా తెలు

గులో పలకరించాడు. నాఘోష చెప్పకున్నాను. అంతా కళ్ళుమూసుక విన్నాడు. ఆనాటితో నాబాధ గట్టెక్కి ందనేధైర్యం యెక్కువైపోయింది."

"ఈ తలనొప్పి వొక్కటేనా నీబాధ?"

"ఇంకేంలేదు—అదే నాప్రాణం తీసేస్తోంది."

చిరునవ్వునవ్వాడు

"తలనొప్పి కుదురుస్తానను కో. ఇంక బాధలుండ వా? తరవాత?"

"వుండకేం? మానవజన్మ మెత్తింతరవాత వుండ కండా వుంటాయా? అప్పుడు చూసుకుంటాను వాటి సంగతి."

"అవును. మానవజన్మమే బాధ—ఒకటిపోతే ఇంకోటి, ఒకటిలేకపోతో యింకోటి, అసలు బాధ లేని వుపాయం, కనిపెట్టాలనిగా—"

"అసలు బాధలేనివుపాయం ఏముంది—చావు తప్ప"

చస్తే బాధలుపోతాయా? పోతే,' అందరూచత్తురు, కాని వొకటేసాధనం—"

"అది—?"

"ముక్తి."

యోగుల చిట్కాలలో నమ్మకమున్నా, వాళ్ళ మహిమల్లో మంత్రాలలో నమ్మకంలేదునాకు. అందులో ముక్తి, స్వర్గం అంటే, ముసలమ్మ కబుర్లలాగుంటాయి నాకు,

"ముక్తిఅంటే—"

"ముక్తిఅంటే—జన్మరాహిత్యం"

"ఈ తలనొప్పులతో, యీ బాధలతో, దారిద్రంతో అన్నిటితోటీకూడా జీవితమంటే నాకుచాలా మధురంగావుంది. జీవితం లేకుండా శూన్యం తలుచుకుంటేనే నాకు భయంకలుగుతుంది, నాకు జన్మరాహిత్యం వొద్దు."

నవ్వాడు—పెద్ద వుపన్యాసానికి తయారవుతున్నట్టు కాళ్ళూ, వెన్నూ సద్దుకున్నాడు. నా తలనొప్పి కుదురుతుందనే ఆసలు అడుగంటుతున్నాయి. పైగా అర్థరాత్రి దాకా, యీ వేదాంతోపన్యాసంపట్టుకుందే, వొదిలించుకోడం యెట్లానా అని ఆలోచించాను.

"నీకు జన్మరాహిత్యం వొద్దుగాని, ఏంకావాలి?"

'అన్నీకావాలి, ధనము, కీర్తి-ఆరోగ్యం, అధికారం-'

'ఇవన్నీ యెందుకునీకు?'

'అవంటే నాకుయిష్టం.'

'ఎందుకు యిష్టం?'

'వాటివల్ల నాకు ఆనందం.'

'కనక నీకు కావలిసింది, ఆనందం—వీటన్నిట్లోనూ కావాలి?'

ఒకటే మాత్రంవుంది—ఆనందం—తిండిలో, నిద్రలో, అధికారంలో, అన్నిటిలోనూ ఆనందమే ప్రధానం—కాని కొన్ని చిన్నిఆనందాలు, కొన్ని గొప్పవీ, కొన్ని క్షణికాలూ, కొన్ని దీర్ఘాలూ—కాని అన్నిటిలోనూ కలిసి మిశ్రమములై బాధలువున్నాయి-. అనంతమై, అత్యున్నతమై, బాధరహితమైన ఆనందాన్ని ముక్తిఅంటాము—కడుపునొప్పి వెగటూలేని తిండీ—భయములేని కీర్తీ, అధికారమూ, అలసటలేని మైథునమూ, విసుకులేని రాగమూ—యివన్నీ కలిసి యింతేకాదు, నీ మనసుకుఅందని అనేకకోట్ల సౌఖ్యాలు ఏకమైన ఆనందంముక్తి 'ముక్తిఆనందమా? ముక్తి అంటే జన్మరాహిత్యంకాదూ?'

'అవును. జన్మరాహిత్య మెప్పుడవుతుంది? పరమాత్మలో ఐక్యమైనప్పుడు. ఆ ఐక్యంకావడమే, నిరంతర అవ్యయానందం ఆ లోకంలోకూడా.

'ఆనందంఅంటే ఐక్యం.'—దుద్దుతో, పుష్పవాసనతో, రంగులకాంతితో, ఐక్యంకావడం అనందం. వీటికన్నిటికీ కారణమైన పరమాత్మతో ఐక్యం కావడంముక్తి. జీవాత్మా, పరమాత్మా సంయోగం.

'యెట్లా అది పొందడం?'

'అసాధ్యం. ఎట్లా పిల్లవాడికి స్త్రీవాంఛ అసంభవమో అట్లానే మీరందరూ పిల్లలు—యీ విద్యలో- ఆ యౌవనం పదేళ్ళలో వస్తుంది. ఈ యౌవనం పదియేళ్ళలో రాదు, ఏళ్ళకేగాని ...

'ఐతే ఎందుకీ ఉపన్యాసం?'

అన్నాను వొళ్ళుమండి.

'తొరగా ఎదగమని చెపుతున్నాను.'

'ఎట్లా?'

'ముందు రాబోయే మహదానందం అనేకరూపాల మీద ధ్వనిస్తోనేవుంది. ఈపరమాత్మకీ జీవాత్మకీ సంయోగంలోవుండే మాధుర్యం - జీవాత్మకీ, జీవాత్మకీ సంయోగంలో కనపడుతోంది. అదే ప్రేమ - ఆ ఆత్మలు నివసించే దేహాల సంయోగంలో వుంది ఆమాధుర్యం. తలుచుకో - ప్రతి నరమూ, ప్రతి అవయవమూ, ఆవేశంతో వొణికిపోతూవుంటే, మనసూ ప్రాణమూ ఏకాగ్రమై, ఐక్యమైపోయే సమయంలోని ఆనందం - అదేముక్తి. కోర్కెలు, తలపులు, భావనలు, అన్నీ యింకో వ్యక్తితో ఐక్యమైన ప్రేమని తలుచుకో అదేముక్తి. అది కొన్నినిమిషాలే, లభ్యమౌతుంది జీవులకి-. కాని పరమాత్మలో ఆ అనుభవం అనంతమౌతుంది. అన్ని అనుభవాల్లలోకీ శ్రేష్టమూ, అప్రమేయము, సంయోగం - అది సృష్టికర్త చెందే అనుభవము-ఇంకోనూతన ప్రాణిని కల్పించే ఆనందం—"

"ముక్తిసాధన అదేనా?"

"సందేహంలేకండా! ఆత్మవికాసమే ముక్తి మార్గం. యోగం, జ్ఞానం, కర్మ, భక్తి అన్నీకూడా ఆత్మవికాసానికే సాధనాలు. ఈప్రపంచంతో ఎంత ఐక్యమైతే అంత ఆత్మవికాసం కలుగుతుంది. ప్రపంచమంటే సృష్టి. సృష్టి శరీరాల ఐక్యంవల్ల కలుగుతోంది. ముక్తిఅంటే ఐక్యం. ముక్తివల్ల సృష్టికల్గుతోంది సృష్టి మళ్ళీ ముక్తిపొందుతోంది. ఈ నదులు పర్వతాలు, వృక్షాలు, జంతువులు, మనుషులు,అందరూ నీవేఅనే ఐక్యభావంరావాలి. ఈ భావం ప్రతివాడికి సంయోగంలోని రెండు నిమిషాలలోనూ తోస్తోంది. అవునా? కనక ఆ కార్యంలో ప్రతివ్యక్తీముక్తిని రుచిచూస్తున్నాడు. ఆత్మవికాసానికి ముఖ్యసాధనం సంయోగం - ఏ వ్యక్తి ఆ జాతివ్యక్తితో ఎంతమందితో, ఎన్నివిధాల సంయోగం పొందుతాడో అంతముక్తికి సన్నిహితుడౌతాడు

'మరి పాపమంటారు.'

'అంటారు—పాపమేమిటి? ఆత్మవికాసమే, ముక్తి పాకం యీ మూర్ఖులకి. వాళ్ళకి ఆ ఆనందం తెలుసా? వృక్షాలకితెలుసు. కీటకాలకు అంతకన్న ఆనందం తెలుసు. జంతువులకి యింకాకొంత. మనుషులకి అధికానందముంది దాంటో. అందులో రసికులూ, ఆత్మ ఔన్నత్యం కలిగినవాళ్ళూ, పరిపక్వం చెందినవాళ్ళూ, ఇంకా అతీతమైన ఉన్నతావస్తను పొందుతారు. క్షుద్రులకు ఆ ఆకర్షణేవుండదు. పశుప్రాయులు వాళ్ళకి ఆత్మవికాసంలేదు. ఒక్కవ్యక్తి అనభవంతో-ఏ జంతువైతేనేం—దాంతో తృప్తిపడతారు—ఆత్మ యెప్పుడూ ముక్తికోసం బాధపడుతుంది—పరమాత్మ పిలుపునువిని రెక్కలుకొట్టుకొని విజృంభించడానికి ప్రయత్నిస్తుంది—ఈశ్వరుడు సౌందర్యమూర్తి, సౌందర్యమంతా యీశ్వరుడు. సౌందర్యమే ఆనందం—సుందరతేజం, సుందరధ్వని, సుందరరసన—సౌందర్యాన్నిగుర్తించి అన్వేషించి, వాంఛించనివాడు అధముడు—సౌందర్యంతో—వివిధరూపాలు, వివిధములైన మార్పులుపొందే, సౌందర్యాన్ని అనుభవించడంలోనే ఆనందం—ఇంతకన్న ఆనందదాయకమైనది ఆ ముక్తిమాత్రమే!

వింతరసికుడో, యెంత సౌందర్యోపాసకుడో, అంత యీశ్వరప్రియుడు—ఎంత అనుభవాన్ని వాంఛిస్తాడో, ఎంత సంయోగాన్నిపొందుతాడో—అంత యీశ్వరుణ్ణి ప్రేమిస్తాడు—ఎన్నివిధాలైన సౌందర్యంతో—యెంతమంది వ్యక్తులతో ఐక్యమౌతాడో—యెంతమంది స్త్రీలను ప్రేమించి కామిస్తాడో, అంత ఆత్మవికాసం పొందుతాడు—'

దిగ్భ్రమచెంది కళ్ళుతెరిచాను

యోగి అంతర్ధానమైనాడు—నా తలనొప్పితో సహా—

నా చుట్టూ ప్రపంచమంతా వెన్నెట్లో ముసరించుకుని పడుకుంది. నా హృదయంలో నూతనజ్ఞాన జ్యోతి వుదయించింది.

—"శలం"